

העם

בכל יום אחד

לימי העצמאות של מדינת ישראל ישנה התפתחות גיונית: כל שנה הוא קצת יותר מאורגן, קצת יותר מסודר, קצת פחות ספוגי טאני וקצת פחות נלהב מאשר בשנה הקודמת.

אין פשר הדבר כי העצמאות קרובה פחות ללב האזרח הישראלי מאשר לפני חמש שנים. אולם האזרח הבין, בינתיים, כי העצימות אינה רק ענין של שמחות וחגיגות, אלא גם צרות ומאבקים.

מעולם לא היה הדבר ברור יותר מאשר היום, שבוע, בפרוס יום העצמאות החמישי. ארבע בעיות ענק דסקו על דלתות הבית מבוהק — הכסף האמריקאי, הנשק הערבי, הרוח הרחיטית והמוסר הגרמני. המצב בתוך הבית היה בעיה אחת גדולה.

דברי המשורר, כי כל דור זכאי לחיי חרות רק אם הוא כובש אותם מחדש מדי יום ביומו, התקיימו במדינת ישראל במלוא מובנם.

חמשה

יתר מדי ראשים

את חופשת הפסח בילה ראש הממשלה דוד בן גוריון במלון גני כנרת בסביריה. בני גני ניצל את חופשתו לא רק למנוחה, אלא גם לניהול שיחות רבות, ביניהן שיחת סיכום עם ארבעה שרי הצ"כ על המצב בממשלה לאחר שלושת חרשי שותפות קואליציונית.

אחת הטענות שהעלו השרים הצ"כים הייתה כי מצבם בתוך הממשלה, בה הם ארבעה מתוך ששה-עשר שרים, לא אפשר להם שיתוף ממשל באחריות על השלטון. הם דרשו מציאת דרך לחלוקת פעולות הממשלה.

המוסד המבצע העליון של ממשלת ישראל עד כה היה ישיבת מליאת-הממשלה שנתכנסה אחת לשבוע, בדרך כלל ביום הראשון בשבוע, בשעה 10, במשרדו של ראש הממשלה בירושלים. בפני גוף זה הובאו על ידי מנהיגים מליאת הממשלה, בראשה הוא זאב שרף, כל העניינים שנגעו לכמה משרדים ממשלתיים, דברים בעלי ערך עקרוני וענייני חקיקה שצריכים היו להיות מובאים על ידי הממשלה בפני הכנסת. מפאת היות גוף זה גדול ומסורבל במידת מה, לא תמיד הוכרעו בו העניינים ביסודיות מספקת. לעתים קרובות נסיימו כל דיון בהרמת ידיים, דבר שלא אפשר כמובן לציונים הכלליים להשפיע על דיון העניינים בממשלה.

בצד מליאת הממשלה פעלו גם ועדות שרים זמניות שהוקדשו לעניינים חריגים. יום ועדות אלה נקראו ועדות אד היק, לא פעלו בקביעות.

ממשלות מקצועיות. בישיבת הממשלה לפני שבוע, הוחלט למעשה על בניטולה של מליאת הממשלה כגוף של קבע, הקמת ארבע ועדות שרים קבועות בראשותם של שרים שונים, דבר שהיה בו במידה מסוימת משום הפרדת סמכויותיו

מונה לסיני, שפירושו ועדה לטיפול בענייני מוטוס בלבד.

שר ראש הממשלה, העברת חלק מהן לידיהם של שרים אחרים.

הועדות שהוקמו היו:

• ועדה לענייני חקיקה. בראשותו של שר המשפטים פנחס רוזן.

• ועדה לעניינים כלכליים, בראשותו של שר האוצר, לוי אשכול, ובהשתתפותם של שרי המסחר והתעשייה, תחבורה, דאר, חקלאות ועבודה.

• ועדה לענייני חוק ובטחון, בראשותו של שר החוק, ובהשתתפות: שר האוצר אשר כול, שר המסחר והתעשייה ברנשטיין, שרת

מליאת הממשלה תמשיך להתכנס במקרים יוצאים מגדר הרגיל, לדיון על עניינים עקרוניים או עניינים חורגים מתחום פעולתה של אחת מארבע הועדות. מליאת הממשלה גם תהווה מעין בית דין עליון ליישוב חילוקי הדעות שבין השרים בתוך הועדות, בהן לא יוכלו שרי מפא"י לפתור תמיד את הבעיות על ידי הרמת ידיים. יש להניח שבכל מקרה שסכנה כלשהי תהיה נשקפת לעמדתה הבעורה של מפא"י בממשלה יבוא ראש הממשלה לישיבת הועדה, יקח את העניינים שוב לידיה.

מים מהיבט מגע עם הגרמנים — מגע בהרבה יותר ממושן והרבה יותר הרוק מאשר מתארים לעצמם רוב הישראלים. דגל ישראל יתנוסף על אדמת גרמניה. סכנאים גרמנים יצטרפו לבוא לישראל כדי להסביר לפועלים המקומיים את אופן השימוש במכונות הגרמניות. וברבות הימים יתנוסף הדגל השחור-אדום-זהוב של הרפובליקה הפדרלית גם במימי ישראל.

המגע הסודי. למעשה החל המאבק הציפוני עוד לפני 13 חודש, כשקם קונראד אדנאור בבונדסטאג הגרמני-המערבי, הכריז

ישיבת מליאת הממשלה. ממשלה X ב. ג.י.

חגיגות כי העם הגרמני מוכן לתקן את העוול החומרי שנגרם לעם היהודי על-ידי גזילת רכוש בידי הנאצים.

ההכרזה באה כהפתעה מוחלטת כמעט לכל הישראלים. אולם היא לא באה כהפתעה ל"משרד החוק: כמה חדשים לפני כן כבר בא אדנאור במגע עם אישים יהודיים, כדי לבדוק את האפשרות של משא-ומתן. האישים לא ייצגו את מדינת ישראל במישרין, אולם מסרו את דבר הצעת הגרמנים לממשלתה. ימים מעטים אחרי כן קיבל פקיד במשרד המסחר והתעשייה הודעה דחופה שביקשתו להתייצב מיד אצל שר-החוק. משה שרת, שקיבל זה עתה את ההחלטה שהיתה אולי האמיתית ביותר בחייו, הטיל עליו את התפקיד דיון ביותר שהוטל אי פעם על פקיד ישראלי: מים וראש הממשלה העתידה לניהול המשא-ומתן (בשותפות עם גיורא יוסטפל, גובר הסוכנות היהודית).

שפם שר צ'ירלי צ'פלין. האדם שקיבל על עצמו תפקיד זה לא היה חסר בנסיון ביציבות עניינים. להיפך, כאיש בעל אמצעים פרטיים, שלא היה זקוק למשכורת הזעומה של ממשלת ישראל, היתה משיכתו אל מצבים עדינים הגורם היחיד שהחזיק אותו בשרות הממשלה. פליכס שניבלג, שנולד לפני 47 שנה בעיר שטוטגארט הגרמנית, היה פקיד גרמני זמן רב לפני שהיה פקיד לישראל. אף כי למד משפטים, לא עסק מעולם בעריכת-דין, אלא היה יועץ כלכלי של חברות-ענק גרמניות, איש-אמונו של הכלכלן הגרמני-יהודי הנרי דע ברטולד מגשה. הוא החליף תפקיד זה בתפקיד שהתאים יותר למצב החומרי של המשק הגרמני אחרי המשבר של 1929. הוא נתמנה מקבל-נכסים מטעם בית-המשפט הברלינאי, למד להכיר היטב את הסודות הכלכליים של רוב המפעלים הגרמניים. אולם אותו משבר שהכריח את המפעלים להיוודקק למקבל-נכסים הביא בעקבותיו גם תוצאה שניה: אדם בעל שם של צ'ירלי צ'פלין, קול חלואאי וסמל מזוהה לראשית-העצמאות, נשיא בית-המשפט הירושלמי בצער למקבל-הנכסים שלו כי העם היהודי שוב אינו יכול לתת את אמונו ביהודי, וכי שרותו הפך בלתי-רצוי.

הם פשטו את העורף עם עלייתו לראש ב-1937. הקים משרד ליעוץ כלכלי. הליקו העיקרי שלו היה העתון הארץ. אותו ניהל, למעשה, עד לפני שלוש שנים. יתכן מאד שהשחעמם מעט בתפקיד זה, כי עם פרוץ מלחמת העצמאות התנדב — ללא משכורת — למלא את תפקידו (החיוני) של המפקח על הדלק.

הדלק הוא הדם הזורם בעורקיו של הצבא החדש. המלחמה ניתקה עורק זה: הצנור שחיבר את חיפה לבארות מוסול. שניבלג נסע לכורשט, להכין עורק חדש בארצה

בכל זאת התלונן פקיד של מזכירות הממשלה: "עד כה היה לי ענין עם ראש ממשלה אחד. עכשיו יהיו עניינים עם ארבעה ראשי ממשלה, שכל אחד מהם לפחות יחשוב שלמעשה הוא מכהן בסמכויות מלאות."

שילומים

הזמן ידבא...

(ראה שער)

איש לא שם לב במיוחד לגבר, בעל צבע עור בהיר, שישב בין האורחים בבית תל-אביב. הוא תייר, הסביר בעל-הבית לסקרנים המעטים. גם דיבורו האנגלי, בעל המיבטא הגרמני, לא עורר תשומת-לב מיוחדת.

אולם הופעתו של האיש בתל-אביב סימלה את המהפכה הגדולה ביותר בתולדות עם ישראל בשבע השנים האחרונות. כי איש זה לא היה אלא אריך ליט, ראש הסינאט של העיר הגרמנית האמבורג, הגרמני הנוצרי הראשון שקבל אשר-כניסה רשמית לישראל. ליט לא בא כחייב סתמי, וגם אשר-הכניסה לא ניתנה לו בהיסח הדעת — אף כי נעשו כל הסידורים האפשריים כדי לשמור על ביקורו בסוד. כי ליט הוא היוזם וראש הארגון הגרמני "שלום עם ישראל", אחד הלוחמים הבולטים והעקשניים ביותר בגרמניה למען תיקון העוול שנגרם לרכוש היהודים, ולא-השכחת הפשעים שנעשו נגד גופם.

פגישה עם המדרגה. באותה שעה ש"הגרמני הראשון התהלך ברחובות תל-אביב, נפגשו משה שרת וקונראד אדנאור במקרה על מדרגות הבית הלבן בוויינגטון. אף המדברים הידידותיים שהוחלפו ביניהם לא היו מקריים. כמה שעות לפני כן הודיע אבא אבן, שגריר ישראל בארצות-הברית, כי ישתתף במסיבה של הנציגות הגרמנית לכבוד הקאנצלר הזקן.

היו אלה הברקים הראשונים המבשרים את בוא הסערה: סערה שתחולל, בעוד שבועות מעטים בלבד, בושמת העם היהודי ובנשמתו של כל אזרח במדינת-ישראל. כי בחודש ארבע, גוסט, בעוד ארבעה חודשים, תיפסקה בגמל חיפה הסחורות הראשונות שתשאנה בהבלטה את הסימא: "תוצרת גרמניה".

עד אותו רגע יוכלו אנשים רבים להתעלם מקיום הבעיה המצפונית. הם יוכלו לרמות את עצמם שאפשר לקחת מה גרמנים את השילומים שהציעו מרצונם ליהודים, לגוף אותם אותה שעה כעם מרצחים.

עם הופעת הסחורות הראשונות שוב לא יוכל איש להתחמק מהכרעה. קבלת השילומים

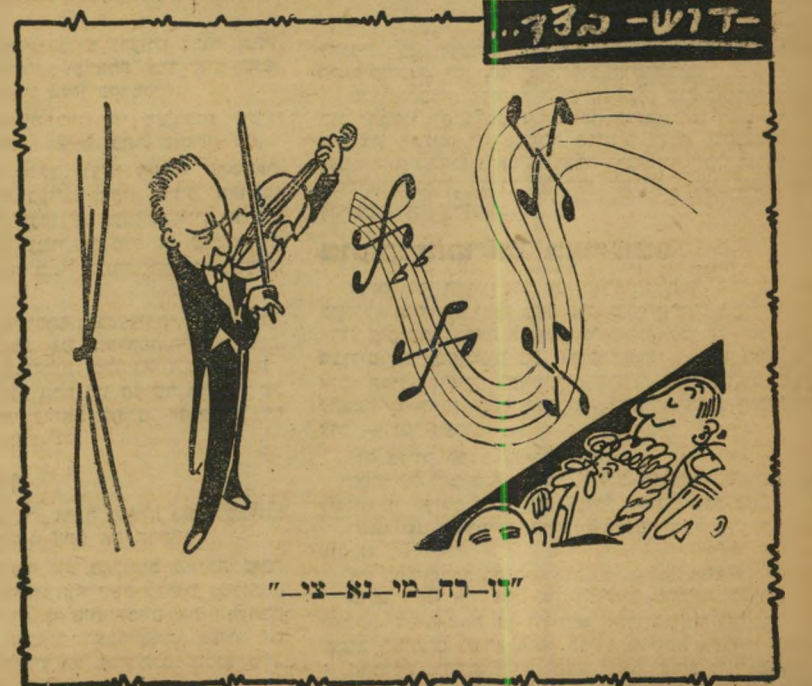
העבודה מאירסון, שר התחבורה ספיר, שר הדתות והסעד שפירא.

• ועדה לענייני פנים ושרותים בראשותו של שר הפנים ישראל רוקח. הועדה תקיף את ענייני הפנים, חינוך ותרבות, בריאות, סעד, דתות, משטרה ושרותי המודיעין.

יושב ראש אוטומטי. אולם ראש הממשלה שמר לעצמו את הזכות לכהן כיושב ראש בכל אחת מן הועדות האלה. החליט הממשלה הוא חבר באחת הועדות או מופיע ליושיבתן, והוא אוטומטית כיושב ראש הועדה. מזכירות הממשלה תשמש את כל הועדות גם יחד. תתאם את פעולת החקיקה בינן לבין נשיאות הכנסת.

היתה זו למעשה גיטסה בלבד של הפרדת סמכויות השלטון. שתי הכניעות היחידות לציונים הכלליים היו עובדת העמדתו של ישראל רוקח בראש ענייני הפנים והשרותים, וקבלת דרישתם להקמת ועדה מיוחדת שתדון ביסודיות על ענייני חוק ובטחון, בעיקר על ענייני-חוק, כדי לצמצם את הכרעתו של משה שרת בענייני הנתונים לטיפולו.

* חברה: שר האדא בורג, שר החינוך ינור, שר ללא תיק יוסף, שר הבראות טרלין, שר הפנים רוקח, שר המשטרה שיסריה.

"דו-רה-מי-נא-צי"

* גולדה מאירסון, פנחס לבון, דב יוסף, משה שרת, דוד בן-גוריון, חנה אברטוב (מ"ס מד"כ), הממשלה, פנחס רוזן, לוי אשכול, יוסף טרלין, משה שפירא יוסף בורג.